

стоящего времени. СПб. Тип. М-ва внутр. дел, 1872; Градовский А. Д. Исторический очерк учреждения генерал-губернаторств в России / Собр. соч. Т. 1. СПб., 1899; Варадинов Н. История Министерства Внутренних Дел. В 8 т. СПб., 1858–1863; Громачевский С.Г. Ограничительные законы по землевладению в Западном крае с историческим обзором их, законодательными мотивами и разъяснениями. СПб., 1904.

2. Ерошкин Н.П. История государственных учреждений дореволюционной России. М.: Высшая школа, 1968.
3. Посохов С.И., Ярмыш А.Н. Губернаторы и генерал-губернаторы. 2-е изд., исп. и доп. Харьков, 1996; Шандра В.С. Адміністративні установи Правобережної України кінця XVIII – початку XX ст. в російському законодавстві: джерелознавчий аналітичний огляд. К., 1998 та ін.

Ключові слова: губернатор, губернське правління, Київське генерал-губернаторство, реформування, Російська імперія, правобережні українські землі.

Ключевые слова: губернатор, губернское правление, Киевское генерал-губернаторство, реформирование, Российская империя, правобережные украинские земли.

Key words: governor, governorship, Kiev governor-general, reform, Russian Empire, right-bank Ukrainian lands.

БАРАБАШ НАТАЛЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри соціально-політичних та економічних дисциплін
Криворізького факультету, кандидат історичних наук, доцент*

ШУСТРОВА КСЕНІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри соціально-політичних та економічних дисциплін
Криворізького факультету, кандидат юридичних наук*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІЙСЬКОВОГО КАПЕЛАНСТВА: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Історія українських збройних формувань містить у своєму літописі чимало прикладів тісної взаємодії державних та церковних чинників. Питання капеланської душпастирської опіки в сучасній Україні набуває все більшої важливості та актуальності у зв'язку з гібридною війною, тому надзвичайно актуальним є процес законодавчого оформлення інституту військового капеланства.

Інститут духовної опіки існує практично в усіх арміях світу. Капелани присутні у щоденній діяльності війська, при проведенні урочистих заходів, у зоні бойових дій. Функції капелана не обмежуються здійсненням богослужінь і таїнств, це також і забезпечення психологічного клімату, і надання медичної допомоги військовослужбовцям. Така багатовекторність спричинила існування різних моделей капеланства.

Найпоширенішим видом координації між Церквою та Збройними силами країни є постанова уряду держави (зазвичай це стаття Конституції, державний едикт або військова інструкція). Такої моделі капеланської служби дотримується більшість країн НАТО. Також існують конкордати (договір між папою римським і державою), домовленості між церквою та урядом країни [1].

Враховуючи розуміння специфіки й практики діяльності військових капеланів у зарубіжних країнах, в Україні з проголошенням Незалежності розпочато становлення та організацію служби військових капеланів за змішаною моделлю. У рамках даного процесу наразі виокремлено три основні періоди:

I. Неусталених зв'язків (з 1992 р. до листопада 2008 р.). На цьому етапі ні держава, ні церква не напрацювали моделі розвитку взаємин.

II. Формування нормативно-правової бази (з листопада 2008 р. та до липня 2014 р.) – період консолідованої співпраці церков та релігійних організацій із ЗСУ та дівеої співпраці із Міноборони України. Цей етап характеризується розробленням нормативно-правових актів та угод між державою й церквами, якими визначалися напрями подальшої співпраці.

III. Інституційний (з липня 2014 р.) – період інституалізації взаємин; створення Ради у справах душпастирської опіки при Міністерстві оборони України [2].

На сучасному етапі питання правового регулювання діяльності капеланів набуває особливої актуальності й виходить на загальнодержавний рівень. Це пов'язано насамперед з виникненням у 2014 році воєнного конфлікту на Сході, який призвів спочатку до проведення Антитерористичної операції, а згодом Операції об'єднаних сил. Виникла ситуація, коли фактично діяльність капеланів здійснювалась у Збройних Силах України, а правова основа такої діяльності або застаріла, або взагалі була відсутня.

Тому 02 липня 2014 р. Кабінет Міністрів України видав розпорядження № 677 «Про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах України, Національній гвардії, Державній спеціальній службі транспорту та Державній прикордонній службі». Так розпочався процес створення у Збройних Сил України та інших військових формувань повноцінної капеланської служби.

Згодом Міністерство оборони України видало Наказ «Про затвердження Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах України» від 27.01.2015 № 40. Це Положення визначило призначення, головні завдання, порядок діяльності, взаємодію, права і обов'язки підрозділів (посадових осіб) з питань служби військового духовенства (капеланства), органів військового управління, військових священників (капеланів), консультативно-дорадчого органу – Ради у справах душпастирської опіки при Міністерстві оборони України (далі – РДпО), а також – уповноважених від релігійних організацій, відповідальних за співробітництво з Міністерством оборони України у сфері реалізації особовим складом права на свободу світогляду і віросповідання. У Положенні зазначено, що військові священники

(капелани) – це фізичні особи, які запропоновані релігійними організаціями – членами РДпО, пройшли відбір і призначені на посади працівників Збройних Сил України для задоволення релігійних потреб особового складу [3].

Це Положення втратило чинність на підставі Наказу «Про затвердження Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах України» від 14.12.2016 № 685. У новому Положенні визначено основні завдання, порядок діяльності структурних підрозділів (посадових осіб) Міністерства оборони України, Збройних Сил України з питань організації діяльності служби військового духовенства (капеланської служби) та права і обов'язки військових священників (капеланів). У Положенні зазначалося, що військові священники (капелани) – це фізичні особи, які мають духовну освіту, є священнослужителями зареєстрованої в Україні релігійної організації, пройшли відбір та прийняті на роботу на посади працівників у військових частинах, військових навчальних закладах, установах та організаціях Збройних Сил України для задоволення релігійних потреб особового складу. Військовий священник (капелан) – громадянин України, який відповідає таким вимогам: є священнослужителем релігійної організації України; рекомендований керівником чи уповноваженим цієї релігійної організації для здійснення служіння серед особового складу Збройних Сил України; має духовну освіту; має не менше ніж три роки досвіду діяльності священнослужителем; володіє державною мовою [4].

Незважаючи на створення правової бази у цій сфері, потрібно врегулювати дане питання на більш високому правовому рівні – законодавчому. Зокрема на розгляд Верховної Ради України було запропоновано два законопроекти «Про військове капеланство» № 10244 від 23.04.2019 та № 10244-1 від 23.04.2019. На жаль, вони не були затверджені ВРУ, але в майбутньому прийняття такого закону дозволить закріпити правові засади із забезпечення реалізації конституційного права особового складу Збройних Сил, інших військових формувань та правоохоронних органів спеціального призначення на свободу світогляду і віросповідання та визначити організаційну структуру військового капеланства в Україні, правовий статус військового капелана.

Список використаної літератури:

1. Здіорук С. І. Служба військових капеланів у військовій організації української держави: необхідність, можливості та перспективи. URL: www.niss.gov.ua/content/articles/files/Kapelanu-3aa20.pdf
2. Владиченко Л. Досвід впровадження військового капеланства у Збройні сили України. URL: https://risu.org.ua/ua/index/studios/studies_of_religions/64809/
3. Про затвердження Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах України: Наказ Міністерства оборони України від 27.01.2015. № 40. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-15> (дата звернення: 24.04.2020)

4. Про затвердження Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах України: Наказ Міністерства оборони України від 14.12.2016 № 685.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0010-17#n87> (дата звернення: 24.04.2020)

Ключові слова: капелан, військовий капелан, капеланська служба, Збройні сили України, правове регулювання.

Ключевые слова: капеллан, военный капеллан, капелланская служба, Вооруженные силы Украины, правовое регулирование.

Key words: chaplain, military chaplain, chaplain service, Ukrainian armed forces, legal regulatio.

ПОПСУЄНКО ЛЮДМИЛА ОЛЕКСАНДРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри історії держави і права, кандидат юридичних наук, доцент*

ТКАЧЕНКО АНАСТАСІЯ ВАЛЕРІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
здобувач вищої освіти I курсу магістратури факультету адвокатури*

ТРАНСФОРМАЦІЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ ЕСТОНІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

В період інтеграційних процесів в нашій країні реформування судової системи та судочинства є одним з найважливіших питань, тому розгляд відповідних трансформаційних процесів в країнах Європейського Союзу є досить актуальним та має на меті запозичення певних аспектів у цій сфері і для України.

Державно-політичні і економічні трансформації в країнах Балтії – Естонії, Латвії та Литві, це сучасний феномен, який викликає серйозний науковий інтерес та багато дискусій щодо оцінки реального стану цих країн і наслідків перетворень.

Звертаючись до дослідження трансформації судової системи країн Балтії, усвідомлюємо, що вони мають спільне історичне минуле з Україною, та є єдиними колишніми радянськими республіками, які вступили до Європейського Союзу (далі – ЄС) і Організації Північноатлантичного договору (далі – НАТО). Тому слугують певним зразком та прикладом для нашої держави у цьому напрямку.

Естонія – одна з провідних країн Балтії, яка випереджує у розвитку своїх прибалтійських сусідів, зокрема це стосується й розвитку судової системи. Так, Естонська Республіка – це парламентська демократія з однопалатним парламентом, що обирається всенародним голосуванням – Рійгікогу, а президент обирається парламентом [1, с. 193].

Після того, як країни Балтії відновили свою незалежність, інтеграція з Західною Європою стала головною стратегічною метою, що